

Umjесто kataloga

Projekt #Za BITI+54_Na Zagorkinom
tragu: baština i inovativnost

Projekt je sufinancirala Evropska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Umjesto kataloga

"Uz putujuću izložbu #Za BITI+54"

Izdavač

Centar za ženske studije

Za izdavača

Karolina Hrga

Glavni urednik

Martin Beroš

Urednica

Anastazija Petrović

Dizajn i prijelom

Jadranka Hlupić Dujmušić

Lektura i korektura

Juliette Janušić

Naklada

100 komada

Tisak

Kerschoffset d.o.o., Zagreb

Zagreb, 2019.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Centra za ženske studije.

Uvod

Osmišljavajući projekt *#ZA BITI +54_Na Zagorkinom tragu: baština i inovativnost* vodile smo se podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje iz 2017. godine koji pokazuju da je prosjek godina za žene koje koriste prijevremenu mirovinu 63, a za muškarce 67, što utječe na materijalne uvjete života povezane s mirovinama i žene stavlja u nezavidniji položaj. Stoga se aktivnostima projekta, uključujući i putujuću izložbu, željelo odgovoriti na rizik od socijalne isključenosti žena starijih od 54 godine njihovim uključivanjem u inovativne kulturne aktivnosti u zajednici.

Stručno usavršavanje iz kulturne medijacije za zaposlene u kulturi

Kao početak projektnih aktivnosti u Ljubljani organizirano je petodnevno stručno usavršavanje iz kulturne medijacije za sedam članica projektnog tima koje su bile uključene u provođenje aktivnosti sa sudionicama. Usavršavanje je organizirano pri Sveučilištu za treću dob u Ljubljani, gdje su stručnjakinje za područje rada sa starijima, putem predavanja i praktičnih vježbi, svoje znanje i iskustva prenijele članicama projektnoga tima. Cilj usavršavanja bilo je jačanje kompetencija polaznica, koje su naučeno primjenile u izravnom radu sa sudionicama projekta *#ZA BITI +54*, ali će ga primjenjivati i u svojem dalnjem radu te kontinuirano pridonositi smanjivanju socijalne isključenosti starijih osoba.

Projektne aktivnosti

Tijekom trajanja projekta provedeno je osam čitalačkih radionica uz kvizove i radionice o rodnim ulogama, po dvije radionice filcanja i vezenja, dvodnevno događanje *Zagorkin kamp* te scenska izvedba i simulacija muzejskog vodstva – na kojima je sudjelovalo ukupno 115 žena s područja Ličko-senjske (Donji Lapac, Korenica, Udbina) i Krapinsko-zagorske županije (Hum na Sutli, Klanjec, Kumrovec, Krapinske Toplice, Oroslavje, Pregrada, Stubičke Toplice, Sveti Križ Začretje, Zabok) te Grada Zagreba. Namjera je bila uključiti žene starije od 54 godine u aktivnosti koje su ne samo kreativne već potiču socijalne kontakte, razmjenu iskustava i međusobnu podršku.

Čitalačke radionice

Na čitalačkim radionicama korisnice su čitanjem poglavlja romana i časopisa Marije Jurić Zagorke te u raspravama i kvizovima saznavale nove činjenice o Zagorki kao prenositeljici feminističkih ideja i ideja socijalne pravde, autorici prvog znanstvenofantastičnog romana *Crveni Ocean*, o temama rodne inverzije u njezinu djelu *Tajna krvavog mosta*, ženskim likovima u *Gričkoj vještici* i *Gordani* te društveno-povjesnom kontekstu nastanka i promjenjivosti rodnih uloga.

Čitalačke radionice održane su u Humu na Sutli, Korenici, Krapinskim Toplicama, Pregradi i Zagrebu, pod vodstvom stručnjakinja Milene Benini, Vesne Barilar, Martine Findrik i Jasminke Pešut.

Čitalačka radionica. Korenica, 25. 3. 2019.

Čitalačka radionica. Krapinske Toplice, 16. 2. 2019.

Rješavanje kviza u sklopu čitalačke radionice. Korenica, 16. 10. 2018.

Čitalačka radionica. Krapinske Toplice, 16. 2. 2019.

Čitalačka radionica. Krapinske toplice, 16. 2. 2019.

Čitalačka radionica. Korenica, 25. 3. 2019.

Rješavanje kviza u sklopu čitalačke radionice. Zagorkin kamp, Zagreb, 6. 11. 2018.

Radionice filcanja

Filcanje je tehnika prerade vune poznata gotovo svugdje u svijetu gdje se uzgajaju ovce, a u hrvatskoj se tradiciji javlja kao dodatak pletenju, kako bi se postigla veća čvrstoća materijala. Sama tehnika može se brzo i lako svladati, a u relativno kratkom vremenskom periodu mogu se njome izraditi konkretni predmeti različitih veličina, boja i oblika pa je upravo iz tih razloga uvrštena u projektne elemente.

Kako je Lika područje bogate povijesti obrade i upotrebe vune, pretpostavljalo se da će potencijalnim sudionicama upravo ovaj tip aktivnosti biti zanimljiv i poticanjan. Stoga su obje radionice filcanja održane u Ličko-senjskoj županiji, točnije u Korenici, 16. listopada 2018. i 25. ožujka 2019. godine. Voditeljica filcanja Anamarija Lenard već se dugi niz godina bavi ovom tehnikom, a uz nju su na radionicama sudjelovale Jadranka Hlupić Dujmušić, dizajnerica koja je osmisnila predmete koji su se izrađivali te Anastazija Petrović, muzejska pedagoginja.

Osmišljavanje predložaka za radionice započelo je u čuvaonicama Etnografskog muzeja iz kojih su odabrani predmeti koji su dizajnerici poslužili kao inspiracija za oblikovanje. Tako su za prvu radionicu filcanja odabранe ličke pregače iz fundusa Muzeja te pustolovni roman sa znanstvenofantastičnim elementima *Crveni ocean* Marije Jurić Zagorke, iz kojega su preuzeti neki od motiva, a rezultat dizajneričinog promišljanja bili su privjesci u obliku ličkih pregača. Druga je radionica filcanja kao polazišnu točku uzela geometrijsku ornamentiku s ličkim čarapa koja je poslužila kao baza u oblikovanju cvjetnih broševa i ukrasa za glavu.

Usmena i pisana evaluacija samih sudionica svjedoči o uspjehu radionica. Jednostavna i nezahtjevna, ali sudionicama nova i zanimljiva tehnika, prirodni materijali, inovativno osmišljeni predlošci, kreativnost te stručne i pristupačne izvoditeljice – neke su od naglašenih pozitivnih strana. No ipak im je bilo najbitnije međusobno druženje, razgovor, razmjena iskustava i ideja te ugodna, opuštena atmosfera. Ovakvi su projekti iznimno vrijedni upravo zato što osim kreativnog provođenja slobodnog vremena i prilike za neformalnim cijeloživotnim učenjem pružaju mogućnost socijalnog kontakta.

Radionica filcanja – radovi

Radionica filcanja, Korenica, 16. 10. 2018.

Radionica filcanja. Korenica, 25. 3. 2019.

Radionica filcanja. Zagorkin kamp, Zagreb, 6. 11. 2018.

Radionica filcanja. Korenica, 16. 10. 2018.

Radionica filcanja.
Korenica, 25. 3. 2019.

Radionica filcanja. Zagorkin kamp, Zagreb, 6. 11. 2018.

Radionica filcanja. Korenica, 16. 10. 2018.

Radionica filcanja. Zagorkin kamp,
Zagreb, 6. 11. 2018.

Radionica filcanja. Korenica, 16. 10. 2018.

Vezilačke radionice

Tijekom provedbe projekta održane su dvije vezilačke radionice, obje na području Krapinsko-zagorske županije. Ova vrsta radionice odabrana je iz više razloga. Etnografski muzej posjeduje bogatu građu među kojom se nalaze i primjerici nošnji ukrašeni tradicijskim vezilačkim tehnikama koje predstavljaju neizmjeran izvor inspiracije za likovnu interpretaciju, a zbog velikog broja bodova različite zahtjevnosti, vezenje je jednostavno prilagodljivo polaznicama različitih stupnjeva predznanja. Kako je ovo aktivnost za koju je potrebno malo materijala i prostora, ostaje puno mesta za socijalni kontakt sudionica. Upravo se to i ovdje pokazalo najbitnijim motivacijskim elementom zbog kojeg su sudionice najradije dolazile i sudjelovale u projektnim radionicama.

Uz dizajnericu Jadranku Hlupić Dujmušić, radionice su izvodile Jasmina Vujičić, viša preparatorica Etnografskog muzeja te Anastazija Petrović, mujejska pedagoginja.

Iz tekstilnih zbirki i fotodokumentacije Etnografskog muzeja odabrani su primjerici koji su dizajnerici poslužili kao inspiracija za osmišljavanje i dizajniranje predložaka. Za prvu radionicu, održanu 1. prosinca 2018. godine u Pregradi, kao polazišna točka preuzeti su motivi s narodnih nošnji Hrvatskog zagorja, a sudionice su raznim tehnikama vezle cvjetne motive na podlozi od filca.

Prva radionica pokazala je da većina sudionica ima barem osnovno vezilačko predznanje, zbog čega je odlučeno da će druga radionica, održana 16. veljače 2019. u Krapinskim Toplicama, biti svojevrstan pomak od tradicije kako bi se sudionicama pružila prilika iskušati nešto novo. Same vezilačke tehnike i dalje su bile dobro poznate, no kao podloga su korištene ispisane kopije fotografija iz dokumentacije Etnografskog muzeja, a od sudionica se zahtijevao veći angažman u smislu promišljanja i interpretacije te oblikovanja gotovog rada. Iako je kod organizatorica i voditeljica isprva postojala zabrinutost zbog otpora koji bi sudionice eventualno mogle pružati zbog drukčije i njima nepoznate tehnike, radionica je odlično prihvaćena i izvedena s velikim žarom i trudom, o čemu svjedoče i izvrsni radovi sudionica.

Radionica vezanja. Krapinske Toplice, 16. 2. 2019.

Radionica vezanja. Pregrada, 1. 12. 2018.

Radionica vezenja. Krapinske Toplice,
16. 2. 2019.

Radionica vezenja. Krapinske Toplice, 16. 2. 2019.

Radionica vezenja. Krapinske Toplice, 16. 2. 2019.

Radionica vezenja. Krapinske Toplice,
16. 2. 2019.

Radionica vezenja – radovi. Krapinske Toplice, 16.2.2019.

Radionica vezenja. Krapinske Toplice, 16. 2. 2019.

Zagorkin kamp

Zagorkin kamp dvodnevno je događanje osmišljeno sa svrhom međusobnog upoznavanja i druženja izvoditeljica i sudionica projekta. Održao se 5. i 6. studenog 2018. godine u prostorima Memorijalnog stana Marije Jurić Zagorke i Etnografskog muzeja te u Knjigovežnici 1924., uz sudjelovanje ukupno 55 sudionica kojima je bilo ponuđeno deset različitih aktivnosti.

U prostoru Memorijalnog stana Marije Jurić Zagorke održano je pet aktivnosti. Predavanje o Zagorkinu životu i djelu služilo je kao uvod svim ostalim radionicama te je pojasnilo Zagorku kao nit vodilju i poveznicu cijelog projekta. Na ovo uvodno predavanje tematski se nadovezalo predavanje o progonima vještica i stereotipima vezanima uz njih, a o kojima je Zagorka pisala u ciklusu romana *Grička vještica*. Oba predavanja održala je Ana Zbijljski, stručna suradnica Centra za ženske studije.

Nakon predavanja održana je radionica osmišljavanja slogana pod vodstvom Željke Jelavić, više kustosice Etnografskog muzeja. Kao polazišna točka za rad izdvojeni su najtipičniji primjeri zidnjaka, izvezenih krpa s dekorativnom i komunikacijskom ulogom, koji oslikavaju stereotipnu rodnu ulogu žena kao domaćica, a poslužili su kao polazište za osmišljavanje novih slogana s osnažujućim, emancipatorskim porukama kojima se ističe rodna ravнопravnost i važnost ekonomске samostalnosti žena. Sudionice su se usuglasile i odabrale dva najzanimljivija slogana za vezenje na radionici idućeg dana: *Dosta je sezancije, u svoje ruke uzimam financije!* i *Žene progledajte – bez obzira na vašu dioptriju!*.

U Centru za ženske studije održala se i radionica naslovljena *Sve smo mi vještice*, pod vodstvom povjesničarke Martine Findrik, u kojoj su sudionice interpretativno čitale ulomak iz Zagorkine dramatizacije *Gričke vještice*, a kasnije i dio sudskega spisa sa suđenja vješticama u Zelinu iz 1752. godine. Nadovezujući se na pročitane tekstove i predavanje o Zagorki i vješticama od prethodnog dana, sudionice su u razgovoru često povezivale iskustva žena optuženih za vještičarenje s vlastitim iskustvom rodne i druge diskriminacije.

Vesna Barilar održala je radionicu čitanja u kojoj je sa sudionicama analizirala Zagorkine glavne junakinje iz *Gričke vještice* i *Gordane*, uspoređivala ih kao protofeminističke ikone te upućivala na mjesta subverzije zadanih obrazaca žanra ljubavnog romana kojim se koristila Marija Jurić Zagorka.

U Etnografskom muzeju održane su četiri aktivnosti. Šetnjom kroz stalni postav na temu tradicijskog odjevanja Anastazija Petrović predstavila je sudionicama

dio bogatih zbirk Etnografskog muzeja, a izložena građa poslužila je kao uvod u interpretaciju različitih elemenata tradicijske odjeće te kao polazište za raspravu o socioekonomskom položaju i pravima žena nekada i danas.

Kratkim uvodom o povijesti mode započela je radionica o modi i rodnom kodiranju, pod vodstvom Jadranke Hlupić Dujmušić, koja se bavila pitanjem osobnih stavova spram mode te promišljanjima njenog značenja u različitim društvenim kontekstima.

Na vezilačkoj radionici voditeljica Jasminke Vujičić i Anastazije Petrović sudionice su jednostavnim bodom "ispisivale" riječi slogana osmišljenih i odabranih na radionici prethodni dan, a od kojih su se naknadno izradila dva "zidnjaka" s emancipatorskim porukama.

Radionica filcanja za temu je imala kravatu i kapu, a vodile su je Anamarija Lenard i Anastazija Petrović. Kravata je modni dodatak koji se najčešće može vidjeti na muškarcima, no često ju je nosila sama Zagorka, dok je filcana kapa rađena po uzoru na Sinišinu, kapu kapetana Trenkovih pandura, poznatog junaka iz Zagorkina romana *Grička vještica*.

Kao zadnja aktivnost *Zagorkina kampa* organiziran je posjet Knjigovežnici 1924. U pratnji voditeljice projekta Jasminke Pešut sudionice su posjetile ovu knjigovežnicu koja još uvijek upotrebljava tradicijske strojeve i postupke pri uvezu, istovjetne onima kojima su se uvezivali *Zagorkini sveščići*. Sudionice je kroz knjigovežnicu provela vlasnica Vesna Hrkač te je sa zaposlenicima demonstrirala rad ovog kulturnog nasljeđa.

Radionica Sve smo mi vještice. Zagorkin kamp, Zagreb, 6. 11. 2018.

Radionica Sve smo mi vještice.
Zagorkin kamp, Zagreb, 6. 11. 2018.

Radionica Sve smo mi vještice.
Zagorkin kamp, Zagreb, 6. 11. 2018.

Radionica Sve smo mi vještice. Zagorkin kamp, Zagreb, 6. 11. 2018.

Sudionice projekta prilikom posjeta Etnografskom muzeju. Zagorkin kamp, Zagreb, 5. 11. 2018.

Filcana kapa rađena po uzoru na Sinišinu, kapu kapetana Trenkovih pandura, poznatog junaka iz Zagorkina romana Grička vještice

Predavanje o životu i djelu Marije Jurić Zagorke. Zagorkin kamp, Zagreb, 5. 11. 2018.

Radionica *Sve smo mi vještice*, Zagorkin kamp, Zagreb, 6. 11. 2018.

Zagorkina priča u Velikom Taboru

U okviru projektnih aktivnosti održana je 27. travnja 2019. godine scenska izvedba pod nazivom *Zagorkina priča u Velikom Taboru*. Uz autoricu Martinu Findrik u izvedbi su sudjelovale Neda Novosel, Vesna Barilar, Martina Draganić, Ana Zbiljski, Ena Sanan Hdaghia i Gorana Kramarić te pet sudionica prijašnjih projektnih aktivnosti. Ovaj jednosatni kostimirani obilazak Dvora Veliki Tabor vodio je lik Marije Jurić Zagorke, a žive slike koje su se pojavljivale u pojedinim muzejskim prostorima revitalizirale su stvarne i imaginarne žene iz različitih povijesnih razdoblja, netipične baš poput Zagorkinih junakinja. Okovana vještica, grofica, враčara, Barbara Celjska i Veronika Desinićka progovorile su o ulozi žena kroz povijest i o zlima koja su im bila učinjena, a ispravljanje povijesne nepravde omogućeno im je oslobođajućim zajedničkim plesom s vatrom koji je obilježio kraj izvedbe.

Coprnice iz Tabora

Događanje *Coprnice iz Tabora* simulacija je muzejskog vodstva kroz Dvor Veliki Tabor, a osmišljeno je s ciljem razvoja verbalnih vještina i javnog nastupa žena starijih od 54 godine koje su uvježbale kratke tekstove o muzejskim izlošcima te ih spojile sa znanjem o pogonima vještice usvojenim na predavanju održanom unutar *Zagorkina kampa*. Uz mentorstvo Ane Zbiljski i Anastazije Petrović pripremljene priče demonstrirale su ne samo sudionicama projekta već i zainteresiranim posjetiteljima muzeja te članicama projektnog tima koje su evaluirale njihov nastup, a svrha ovog događanja bila je povećavanje vidljivosti ciljane skupine žena u zajednici.

Sudionice projekta u scenskom događanju
Zagorkina priča u Velikom Taboru, 27. 4. 2019.

Izvoditeljice scenskog događanja *Zagorkina priča u Velikom Taboru*, 27. 4. 2019.

Martina Findrik kao Marija Jurić Zagorka i Martina Draganić kao grofica u scenskom događanju Zagorkina priča u Velikom Taboru, 27. 4. 2019.

Anastazija Petrović, koordinatorica projekta iz Etnografskog muzeja. Zagorkin kamp, Zagreb, 5. 11. 2018.

Željka Jelavić, viša kustosica EMZ-a i savjetnica za muzejske aktivnosti. Zagorkin kamp, Zagreb, 5. 11. 2018.

Tajana Broz, koordinatorica projekta iz LAG-a Zagorje-Sutla. Zagorkin kamp, Zagreb, 5. 11. 2018.

Jadranka Hlupić Dujmušić, dizajnerica i slobodna umjetnica. Zagorkin kamp, Zagreb, 5. 11. 2018.

Ana Zbiljski, asistentica projekta. Zagorkin kamp, Zagreb, 5. 11. 2018.

Jasminka Vujičić, izvoditeljica vezilačkih radionica. Zagorkin kamp, Zagreb, 6. 11. 2018.

Martina Findrik, voditeljica čitalačke radionice i autorica scenskog događanja Zagorkina priča u Velikom Taboru i Jasminka Pešut, voditeljica projekta. Zagorkin kamp, Zagreb, 5. 11. 2018.

Anastazija Petrović, koordinatorica projekta iz Etnografskog muzeja. Zagorkin kamp, Zagreb, 5.11.2018.

Vesna Barilar, izvoditeljica čitalačkih radionica. Korenica, 25. 3. 2019.

Anamarja Lenard, voditeljica radionica filcanja. Korenica, 16. 10. 2018.

Putujuća izložba

Rezultati svih prethodno održanih projektnih aktivnosti objedinjeni su na putujućoj izložbi postavljenoj u tri grada – Korenici, Pregradi i Zagrebu. Cilj izložbe je predstavljanje projekta i radova sudionica, čime se široj zajednici ukazuje na moguće načine uključivanja žena u kulturne programe. Izložbu prati katalog s tekstovima i fotografijama te pokazne radionice u kojima sudionice projekta prezentiraju aktivnosti u kojima su sudjelovale.

Umjesto zaključka

Neupitna je održivost ovog projekta na više razina. Kako dio nabavljene opreme po završetku projekta ostaje u trajnom vlasništvu organizacija u lokalnim zajednicama, ista će i ubuduće biti na raspolaganju građankama i građanima u riziku od socijalne isključenosti. Zahvaljujući edukaciji o radu s osobama starije životne dobi članice projektnog tima unaprijedile su znanja i vještine koja mogu primjenjivati u svojem radu i nakon završetka projekta, dok održane radionice mogu poslužiti kao ishodište za daljnji razvoj projekata s novouspostavljenom suradničkom i socijalnom mrežom te dugoročno pridonositi međusobnoj povezanosti, decentralizaciji kulturnih programa i razvoju kulturne ponude u ovim lokalnim sredinama, odnosno aktivnom uključivanju sudionica u lokalne kulturne politike.

Članice projektnog tima:

Jasminka Pešut, voditeljica projekta, Centar za ženske studije
Tajana Broz, koordinatorica, Lokalna akcijska grupa Zagorje – Sutla
Jadranka Hlupić Dujmušić, samostalna umjetnica
Željka Jelavić, stručna savjetnica, Etnografski muzej
Suzana Komušar, finansijska voditeljica projekta, Centar za ženske studije
Marijana Nahod, koordinatorica aktivnosti na području Ličko-senjske županije
Anastazija Petrović, koordinatorica, Etnografski muzej
Barbara Šarić, fotografkinja
Ana Zbiljski, asistentica projekta, Centar za ženske studije

Zahvale

Ovom prilikom želimo srdačno zahvaliti svima koji su svojom pomoći omogućili provedbu projektnih aktivnosti:

Vesni Barilar, Mileni Benini i Martini Findrik, za izvođenje čitalačkih radionica i pratećih aktivnosti;

Anamariji Lenard, za izvođenje radionica filcanja i Jasminki Vujičić, za izvođenje vezilačkih radionica;

Vesni Hrkač, vlasnici Knjigovežnice 1924.;

Mili Mečevu, ravnatelju Narodne knjižnice općine Plitvička jezera u Korenici, na ustupljenom prostoru za provedbu čitalačkih radionica i postav putujuće izložbe;

Turističkoj zajednici općine Plitvička Jezera, za potporu otvorenju izložbe;

Udruzi Pokretač, udruzi žena Nit, Ženskoj grupi Donji Lapac, SKD Prosvjeta (pododbor Udbina), općini Udbina, općini Donji Lapac, na potpori projektnim aktivnostima;

Narcisi Brezinšćak, ravnateljici Narodne knjižnice Hum na Sutli, Draženki Gretić, ravnateljici Gradske knjižnice Pregrada, Nadici Majsec-Kobaš, ravnateljici Općinske knjižnice Krapinske Toplice, za ustupanje prostora za provedbu čitalačkih radionica;

Davoru Špoljaru, ravnatelju Muzeja grada Pregrade Zlatko Dragutin Tudjina, za pomoći u organizaciji i ustupljenom prostoru za postav putujuće izložbe;

Gradskoj knjižnici i čitaonici "Antun Mihanović" Klanjec, Udruzi kostelskih žena, Udruzi žena Vrtnjakovec, Matici umirovljenika Grada Zaboka, Udruzi umirovljenika Pregrada te Općinskoj udruzi umirovljenika Krapinske Toplice, za pomoći pri animaciji sudionica;

Martini Findrik na osmišljavanju i izvedbi te Vesni Barilar, Martini Draganić, Gorani Kramarić, Nedi Novosel, Eni Sanan Hdagha i Ani Zbiljski, na izvedbi scenskog događanja *Zagorkina priča u Velikom Taboru*, a tvrtki Omnes Artes d.o.o. (Gornjogradske coprnice) za posudbu kostima i dijelova scenografije;

Renati Dečman, voditeljici i Kristini Pavlović, muzejskoj pedagoginji Dvora Veliki Tabor, za pomoći oko organizacije i izvedbe scenskog događanja *Zagorkina priča u Velikom Taboru* i aktivnosti *Coprnice iz Tabora* te za ustupanje prostora za održavanje ovih aktivnosti.

Anastazija Petrović

korisnik projekta:

Centar za ženske studije

Dolac 8, 10000 Zagreb

Tel: 01 48 72 406

www.zenstud.hr

www.facebook.com/zabiti+54

Za više informacija o EU fondovima posjetite web stranicu Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije www.strukturnifondovi.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.
Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Centra za ženske studije.